

Turkse toetreding

door Sylvester Eijffinger

Vrijdag 31 december 2004 - Op de valreep van het Nederlandse EU-voorzitterschap hebben premier Balkenende en minister Bot van Buitenlandse Zaken toch nog een diplomatiek en politiek succes geboekt met het besluit om in oktober 2005 onder voorwaarden de onderhandelingen over het Turkse lidmaatschap van de EU te beginnen. Lange tijd leek het erop dat het Nederlandse voorzitterschap niet verder zou komen dan een reeks van elitaire conferenties over Europese normen en waarden en een aantal belastingovereenkomsten.

Op de dag dat de kogel door kerk was, zei Balkenende zelfs opgelucht: „Wij hebben vandaag geschiedenis geschreven.“ Dat is zeker waar, maar de vraag is wat voor wending de Turkse toetreding aan de Europese geschiedenis zal geven. Wat mij in de gehele discussie hierover opvalt, is dat dit debat slechts op het culturele, politieke en zelfs religieuze vlak gevoerd is en dat er nauwelijks serieus over de economische aspecten op langere termijn gediscussieerd is. (Nu is dat wellicht teveel gevraagd voor een zo beladen onderwerp, dat reeds veertig jaar op de agenda staat.) Wat zijn de economische baten en kosten van de opname van Turkije in de Europese familie op langere termijn? Mocht Turkije inderdaad aan de voorwaarden van de EU voldoen – waaraan ik geen moment twijfel – dan zullen de economische gevolgen over tien é vijftien jaar voor de EU inderdaad 'historisch' blijken te zijn.

Omdat Turkije reeds een bevoorrechte handelspartner is, zullen de economische baten van meer handel beperkt zijn. Ook zal de betekenis voor de 'outsourcing' (uitbesteding) van productieprocessen die nu in de EU plaatsvinden bescheidener zijn dan menigeeen verwacht. De Turkse beroepsbevolking mag naar verhouding jonger zijn dan die in het 'oude' Europa, het gemiddelde opleidingsniveau in Turkije is onvergelijkbaar met dat in recente toetreders als de Baltische staten, Hongarije, Polen, Slovenië en Tsjechië.

Vanzelfsprekend heeft het vergrijzende Europa behoefte aan jonge, hoogopgeleide migranten, maar die zullen vooral uit landen als China en India komen en niet uit Turkije. Daarentegen zullen de kosten van Turkse toetreding voor de EU zeer aanzienlijk blijken. Het is nog maar een paar jaar geleden dat Turkije verzeild raakte in een diepe budgettaire en financiële crisis, waarbij het Internationaal Monetair Fonds (IMF) te hulp moest snellen. Hoewel het IMF de laatste jaren over een opmerkelijk herstel van de Turkse economie spreekt, is de macro-economische stabiliteit in dat land nog niet veiliggesteld. Bovendien is de toetreding van Turkije met zijn ruim 70 miljoen inwoners en een bruto binnenlands product (per hoofd van de bevolking) van minder dan de helft van het gemiddelde in de EU toch wel van een andere orde dan die van Bulgarije en Roemenië in 2007. Indien het nog steeds geldverslindende Europese landbouwbeleid tegen die tijd niet grondig gesaneerd is, kan Nederland zijn lol op voor wat betreft zijn netto bijdrage aan de EU.

Wat blijft bestaan zijn de Europese structuurfondsen. Die zijn bedoeld voor de bevordering van de structurele ontwikkeling van achterbleven regio's. En daarvan zullen we er over tien é vijftien jaar een hoop hebben! Tussen 2000 en 2006 bedragen deze structuurfondsen al meer dan 200 miljard euro. Dat zal er ondanks de Nederlandse inspanningen zeker niet minder op worden voor de volgende perioden. Niemand heeft echt zicht op deze kosten van Turkse toetreding. Dat maakt de onderhandelingen tot een stap in het duister. Natuurlijk zullen op zeer lange termijn – denk aan enige decennia – de economische baten groter zijn dan de kosten, maar de vraag is wanneer dat omslagpunt bereikt wordt. Zoals de grote econoom John Maynard Keynes al zei: 'In the long run we are all dead' ('Op de lange termijn zijn we allemaal dood'). Sylvester Eijffinger is hoogleraar Europese Financiële Economie aan de Universiteit van Tilburg